

Συγκρότημα κατοικιών στο Πήλιο: Ένας προβληματισμός, μια πρόταση

Κ. Οικονόμου, Αρχιτέκτων, Καθηγητής Α.Π.Θ.
Γ. Οικονόμου, Αρχιτέκτων Μηχανικός Α.Π.Θ.

Περίληψη

Ο κενός και ο κτιστός χώρος κατά την άποψή μας αποτελούν μια ενιαία εικόνα. Με αυτήν την τοποθέτηση, η αναζήτηση του κτιστού χώρου είναι άρρηκτα συνδεδεμένη και με τον άμεσα κενό χώρο που τον περιβάλλει. Η οργάνωση του κενού χώρου, η εμπλοκή του στη διαδικασία σχεδιασμού ή αναζήτηση της διαχρονικής διάστασής του είναι ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν κατά το σχεδιασμό του συγκροτήματος κατοικιών στην Τσαγκαράδα Πηλίου. Όπως είναι γνωστό το Πήλιο αποτελεί ευαίσθητη περιοχή για την οποία οι «αρμόδιοι» θέσπισαν έγκαιρα ειδικό διάταγμα προστασίας του. Έχει αποδειχτεί, όμως ότι δεν αρκούν οι απαγορεύσεις και οι υποδείξεις για την προστασία της τοπικής αρχιτεκτονικής, αν δεν υπάρχει παράλληλα η βαθειά γνώση του χώρου και η ευαισθησία των εμπλεκόμενων στον σχεδιασμό και στην παραγωγή. Στο Πήλιο υπάρχει μια ισχυρή αρχιτεκτονική παράδοση και αποτελεί πρόκληση ο βαθμός εμπλοκής της στο σημερινό σχεδιασμό. «Πρέπει» ή «δεν πρέπει» είναι ερωτήματα που επανέρχονται σχεδόν σε όλους μας όταν πρόκειται να σχεδιάσουμε σε ένα τέτοιο χώρο με αυτό το ειδικό βάρος. Και εδώ βρίσκεται η λεπτή γραμμή, η οποία σχετίζεται με τα βιώματα, τη γνώση, την ευαισθησία, την ερμηνεία που θα δώσει ο καθένας μας κατά το σχεδιασμό. Και η αρχιτεκτονική αποκαλύπτεται δυστυχώς μόλις ολοκληρωθεί το παραγόμενο έργο, τότε όμως είναι μάλλον αργά.

Εισαγωγή

Το Πήλιο είναι γνωστό τόσο για την απaráμιλλη ομορφιά του που το καθιστά θελκτικό όλες τις εποχές του χρόνου, όσο και για τους παραδοσιακούς διατηρητέους οικισμούς που αποτελούν πλούσια αρχιτεκτονική κληρονομιά.

Με την τελευταία αυτή βαρύτητα κληθήκαμε να προβληματιστούμε πάνω σε ένα συγκρότημα κατοικιών μη μόνιμης διαμονής. Το συγκρότημα βρίσκεται στην Τσαγκαράδα και αποτελείται από είκοσι δύο κατοικίες κτισμένες σε οικόπεδο που χαρακτηρίζεται από μεγάλη υψομετρική διαφορά. Το οικόπεδο αυτό, από το οποίο απουσίαζαν δένδρα ή θαμνώδης βλάστηση, εφάπτεται της οδού που οδηγεί από τον οικισμό της Τσαγκαράδας στην ακτή Φαγκίστρας και ανήκει στον συνοικισμό της Αγ. Κυριακής.

Η προσέγγιση της μελέτης μας και τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν αντλήθηκαν από την πλούσια τοπική αρχιτεκτονική, λόγος που επιβάλλει να αναφερθούμε εν συντομία σε αυτήν.

Στοιχεία της τοπικής αρχιτεκτονικής

Η αρχιτεκτονική του Πηλίου χαρακτηρίζεται κυρίως από το Πυργόσπιτο απαντάται πάντως και η πλατυμέτωπη κατοικία, κατά κανόνα σε περιοχές με αγροτικές καλλιέργειες, συνεπώς με εποχιακή συνήθως χρήση. Το Πυργόσπιτο (πυργόμορφη κατοικία) είναι τριώροφο. Οι δύο πρώτοι όροφοι χαρακτηρίζονται από μια αυστηρή λιτή γεωμετρία και τα ανοίγματα είναι περιορισμένα. Τα βασικά σχήματα κατόψεων είναι, το ορθογώνιο, το Γ και σε λιγότερες περιπτώσεις το Π. Αντίθετα ο τελευταίος όροφος, ο καλοκαιρινός, έχει πολλά ανοίγματα κυρίως στους χώρους υποδοχής, την κρεβάτα, τον σοφά, το κιόσκι με αποτέλεσμα το φως να είναι άπλετο. Στον όροφο αυτό προβάλλει ξεκάθαρα η ανάγκη επικοινωνίας με το περιβάλλον. Ας σημειωθεί ότι σε αυτόν τον όροφο ολοκληρώνεται και η λειτουργική

οργάνωση που κατά την άποψή μας παραπέμπει στο πλατυμέτωπο αγροτόσπιτο (αρχοντικό Παπαρρήγα στη Μακρινίτσα).

Ο ημιυπαίθριος χώρος, το γνωστό χαγιάτι στην παράδοσή μας, εμφανίζεται σε λίγες περιπτώσεις στο Πήλιο. Πάντως, σε σχέδιο του Romardi για την Πορταριά (1806) διακρίνονται πυργοκατοικίες σε ορισμένες από τις οποίες στον τελευταίο όροφο υπάρχει χαγιάτι.

Η επιλογή των τεχνιτών της εποχής να το ενσωματώσουν εύστοχα στον τελευταίο όροφο συνέβαλε στην πληρότητα της οργάνωσης αυτού για να αποδειχθεί η διαχρονικότητά του. Πράγματι, ο ημιυπαίθριος χώρος εμφανίζεται από πολύ παλιά και συγκεκριμένα από τον 5^ο αιώνα π.Χ. σε ισόγειες ή διώροφες κατοικίες οργανωμένες γύρω από μία αυλή.

Αντίθετα, δεν συμβαίνει το ίδιο και στην εκκλησιαστική αρχιτεκτονική του Πηλίου στην οποία ο ημιυπαίθριος χώρος, το χαγιάτι, ξυλόστεγος πάντα και στηριζόμενος σε ξύλινους πεσούς ή πέτρινες τοξοστοιχίες, συνδέεται απόλυτα με τις λειτουργικές ανάγκες των ναών (παραμονή πιστών, σκίαση).

Όπως είναι γνωστό, εξάλλου, η Πολιτεία «έγκαιρα» ευαισθητοποιήθηκε και κήρυξε τους παραδοσιακούς οικισμούς του Πηλίου διατηρητέους θεσπίζοντας ειδικούς όρους δόμησης στον Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό (Γ.Ο.Κ.). Ωστόσο οι συντάκτες του Γ.Ο.Κ. δεν συμπεριέλαβαν, έστω και περιορισμένα τη χρήση του ημιυπαίθριου χώρου, θεωρώντας, κατά την άποψή μας, ότι η διατήρηση του ύφους και της φυσιογνωμίας του Πηλίου περνούσε μέσα από αυτή την απαγόρευση. Εκτίμησαν ότι οι μελετητές θα κατευθύνονταν μονοσήμαντα στον αυστηρό όγκο της παράδοσης αγνοώντας βεβαίως ότι αυτός δεν είναι δυνατόν να εκφράζεται με το μέγιστο σήμερα επιτρεπόμενο ύψος.

Η μεγάλη χρονική απόσταση από της θέσπιση του Γ.Ο.Κ. και η έντονη οικοδομική δραστηριότητα που έχει παρατηρηθεί τα τελευταία χρόνια απέδειξε ότι δεν είναι ικανός να προστατεύσει το φυσικό περιβάλλον και τον υπάρχοντα δομημένο χώρο. Απέτυχε στο να κατευθύνει διακριτικά τον μελετητή σε μορφές που θα παραπέμπουν φευγαλέα στη συνέχεια της παράδοσής μας. Θεωρούμε ότι οι λόγοι είναι δύο. Ο ένας σχετίζεται με την γνώση της παράδοσης από τον μελετητή και την ευαισθησία του. Ο δεύτερος σχετίζεται με την απουσία της γνώσης της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής από τον ελεγκτή και την άκαμπτη ερμηνεία που ο ίδιος δίνει στον κανονισμό. Κατά την άποψή μας ο οικοδομικός κανονισμός πρέπει να αποτελεί ένα πλαίσιο αρχών με βάση τις οποίες ο μελετητής θα συνθέτει ή θα ανασυνθέτει την αρχιτεκτονική του ιδέα και ο ελεγκτής μηχανικός θα εξασφαλίζει την τήρηση του πνεύματος του κανονισμού.

Έτσι μέσα από ένα αριθμό δεσμεύσεων της πολιτείας αλλά και των χρηστών, ο αρχιτέκτων καλείται να συνθέσει με την ευαισθησία του το μεμονωμένο έργο του και να συμβάλει στην προσπάθεια διατήρησης της αρχιτεκτονικής κλίμακας και της ανανέωσης της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις, όμως, που η προσπάθεια αυτή αναιρείται από την πολιτεία και τον χρήστη καθώς συνδέεται απόλυτα με την ευαισθησία και την κουλτούρα τους. Στα προβλήματα αυτά προστίθενται οι αντιφατικές πολλές φορές επιθυμίες του χρήστη, η συνεργασία με τα συνεργεία τεχνιτών και η εμπλοκή του εργολάβου.

Ένα άλλο στοιχείο της τοπικής αρχιτεκτονικής είναι η στέγη. Πράγματι, σε περιοχές ορεινές ή με έντονες βροχοπτώσεις, είναι γνωστό, ότι επέλεξαν ως κάλυψη τη στέγη. Αντίθετα σε περιοχές όπου οι βροχοπτώσεις απουσιάζουν η επιλογή του δώματος κυριαρχεί. Βέβαια αυτό ήταν συνδεδεμένο και με την έλλειψη της ξυλείας δεδομένου ότι αυτή είναι απαραίτητη για την κατασκευή της στέγης.

Συνεπώς, στο Πήλιο η στέγη ήταν και είναι κυρίαρχη. Ειλικρινά είμαστε πεπεισμένοι ότι αν ο οικοδομικός κανονισμός που το αφορά δεν την επέβαλε, το δώμα θα την είχε αντικαταστήσει στα πλαίσια της πίστης ότι αυτό αποτελεί τη σύγχρονη πρόταση για να συνάδει και με τη διαφήμιση σε περιοδικά που ενημερώνουν τους αγοραστές αν επιθυμούν

παραδοσιακή κατοικία ή σύγχρονη και για την πρώτη περίπτωση εικονίζουν μια κατοικία με στέγη αντίθετα για τη δεύτερη περίπτωση εικονίζουν κατοικία με δώμα. Και βέβαια είναι λυπηρό που πρέπει να υφίσταται η προαναφερόμενη δέσμευση του Γ.Ο.Κ. για να οδηγείται ο μελετητής στην μονοσήμαντη επιλογή δηλαδή στη λύση της στέγης.

Η σύνθεση των κατοικιών

Μέσα σε αυτήν τη γνωστή σε όλους μας πραγματικότητα προσπαθήσαμε να συνθέσουμε είκοσι δύο σπίτια, μη μόνιμης διαμονής στην Τσαγκαράδα του Πηλίου τα οποία αποτελούν και προϊόν αντιπαροχής. Το τονίζουμε αυτό για να επισημάνουμε την επιθυμία του εργολήπτη αλλά και του ιδιοκτήτη της γης για την μέγιστη εκμετάλλευσή της προς όφελος βεβαίως και των δύο. Να υπογραμμίσουμε ότι, ένα τμήμα της μελέτης έχει ήδη ολοκληρωθεί. Δυστυχώς, ως μελετητές δεν ασχοληθήκαμε με την επίβλεψη του έργου, την ύψιστη αυτή λειτουργία για τη σωστή μεταφορά της ιδέας μας στο χώρο. Οικονομικοί λόγοι και η ιδιότητα του πολιτικού μηχανικού ως εργολήπτη υπήρξαν οι δύο βασικές αιτίες για τη διακοπή της συνεργασίας στο στάδιο της επίβλεψης.

Στο συγκρότημα των είκοσι δύο σπιτιών της Τσαγκαράδας του Πηλίου, ο κενός χώρος, ο αύλειος χώρος, μας απασχόλησε το ίδιο με τον κλειστό. Κατά την άποψή μας κλειστός και ανοιχτός χώρος αποτελούν ένα ενιαίο σύνολο και έχουν την ίδια συνθετική βαρύτητα και ο ένας συμπληρώνει τον άλλον. Η αυλή, τα πεζούλια, τα δένδρα, η κληματαριά, το κίосκι, ο ημιυπαίθριος χώρος, η βρύση, οι πεζόδρομοι, οι κλειστοί χώροι, απλά σχεδιασμένοι, αποτελούν ένα αδιαίρετο σύνολο και εναρμονίζονται με την κλίμακα της τοπικής παράδοσης.

Η έντονη κλίση του οικοπέδου βοήθησε στη δημιουργία αναλλυματικών τοίχων που καταλήγουν από την πλευρά της αυλής ως πεζούλια και αποτελούν συνθετική μας πρόταση. Οι τοίχοι αυτοί θυμίζουν έντονα την μάντρα της παράδοσής η οποία στην περίπτωση μας συμπληρώνει τις αυστηρές και λιτές κατακόρυφες επιφάνειες των κατοικιών και βοηθούν να μεταφέρεται η ιδιωτικότητα των κλειστών χώρων στην αυλή προσφέροντας άνεση κινήσεων στους χρήστες. Το κενό και το πλήρες προβάλλει σαν ένα παιχνίδι που ενισχύεται από τις έντονες υψομετρικές διαφορές του οικοπέδου.

Ο αριθμός τους μας βοήθησε να επαναπροσδιορίσουμε τον μαχαλά. Στη μία ομάδα αναπτύξαμε τα σπίτια γραμμικά. Στην άλλη ομάδα τα οργανώσαμε γύρω από μια μικρή υπαίθρια επιφάνεια. Ανάμεσα στις δύο ομάδες σπιτιών μια μικρή πλατεία, σχεδιασμένη απλά παραπέμπει φευγαλέα στην οργάνωση των οικισμών του Πηλίου. Στην πλατεία αυτή υπάρχει ένας μικρός ημιυπαίθριος χώρος, διαγωνίως απέναντι του ένα κίосκι και θέσεις για λίγα δένδρα αποτελούν τον εξοπλισμό. Η παραπάνω σύνθεση συνάδει απόλυτα με την πλατεία της παράδοσής μας. Για μας παράδοση σημαίνει μια σμιλευμένη μέσα στο χρόνο δραστηριότητα. Κι όταν αυτή μας αποκαλύπτει μια διαχρονική άποψη, κάθε προσπάθεια αναζήτησης νέων δρόμων είναι εξαιρετικά επισφαλής. Όλα τα σπίτια εξαντλούν το μέγιστο ύψος των 7,5 μ. από τη χαμηλότερη στάθμη. Έτσι οι αυστηροί όγκοι προβάλλουν διώροφοι από την πλευρά της κύριας εισόδου των σπιτιών. Ουσιαστικά η χωροθέτησή τους ακολούθησε το ανάγλυφο του εδάφους αποφεύγοντας τις περιττές εκσκαφές και αλλοιώσεις του περιβάλλοντα χώρου. Το αυτοκίνητο σταθμεύει σε συγκεκριμένο χώρο και δεν του δίνεται σκόπιμα η δυνατότητα να κινηθεί με σχετική άνεση στα δύο μικρά σοκάκια του οικισμού. Σε ένα μικρό πλάτωμα, που δημιουργήσαμε χαμηλά στο οικοπέδο, χωροθετούμε ένα μικρό παιχνιδότοπο απαραίτητο στις λειτουργικές ανάγκες του συγκροτήματος.

Το συγκρότημα αποτελείται από δύο τύπους σπιτιών. Ο ένας τύπος είναι σχεδόν τετράγωνος και ο άλλος ανήκει στον στενομέτωπο τύπο. Τέσσερα σπίτια του πρώτου τύπου χωροθετήθηκαν ανεξάρτητα στο οικοπέδο. Τα άλλα 18 σπίτια ενώνονται ανά δύο. Ο συνδυασμός των δύο αυτών τύπων δηλαδή δύο τετράγωνα ή δύο στενομέτωπα ή τετράγωνο και στενομέτωπο συγκροτούν συνολικά δέκα τρεις κτιριακούς όγκους χωροθετημένους όπως προαναφέραμε σε δύο γειτονιές (μαχαλάδες). Στο ισόγειο βρίσκεται πάντα ο ενιαίος χώρος

του καθιστικού, της γωνιάς φαγητού και της κουζίνας. Στον όροφο χωροθετούνται δύο υπνοδωμάτια και ο χώρος υγιεινής. Στο ημιυπόγειο βρίσκεται ο ξενώνας, ο χώρος υγιεινής και μια αποθήκη. Στο επίπεδο αυτό υπάρχει και η έξοδος προς την αυλή.

Η αρχιτεκτονική των σπιτιών όπως έχουμε αναφέρει είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον υπαίθριο χώρο που συμμετέχει ισότιμα στην σύνθεση. Στόχος μας ήταν να επαναφέρουμε τη λιτότητα και την απλότητα που κυριάρχησαν στην αρχιτεκτονική μας παράδοση, δύο στοιχεία τα οποία δεν είχαν συνέχεια στη σημερινή αρχιτεκτονική διαδρομή του Πηλίου όπως μπορεί να διαπιστωθεί. Προσπαθήσαμε να δώσουμε μια οικεία εικόνα που μπορεί να έχει χαθεί σήμερα, αλλά βοηθά να ανασυρθούν χαμένες μνήμες, ξεχασμένα βιώματα.

Τα σκαριφήματα που παραθέτουμε αποδεικνύουν ακριβώς αυτήν την προσπάθεια.

Ως μελετητές προσπαθήσαμε να μην προδώσουμε τις αρχές μας που σχετίζονται με τη διαχείριση του περιβάλλοντα χώρου και τον χειρισμό της οργάνωσης των κατοικιών που παραπέμπει στην παράδοση. Όσον αφορά στο χειρισμό της μορφής έχουμε τη γνώμη ότι αυτή εντάσσεται ήπια και αρμονικά με τη λιτότητά της στην ευαίσθητη περιοχή της Τσαγκαράδας και κατ' επέκταση του Πηλίου.

Συμπεράσματα

Συμπεραίνεται, λοιπόν, ότι ο προβληματισμός για τη μορφή της νέας κατοικίας που πρόκειται να σχεδιασθεί στις παρυφές ενός παραδοσιακού οικισμού ή ακόμη και για αυτή που ενδέχεται να σχεδιαστεί ανάμεσα σε παλιές διατηρητέες κατοικίες πρέπει να είναι συνεχής, αφού αφορά την εικόνα του παραδοσιακού δομημένου χώρου. Έχουμε πεισθεί απολύτως ότι η ιστορική γνώση είναι αυτή που εφοδιάζει τον μελετητή με την απαραίτητη περιβαλλοντική ευαισθησία και τον οδηγεί να σεβαστεί τη διαχρονική ανθρώπινη κλίμακα, την ήπια προσαρμογή στον άμεσο και τον ευρύτερο χώρο και την ογκοπλασία των υφιστάμενων παραδοσιακών κτιρίων. Σχεδιάζοντας για το Πήλιο δεν πρέπει να ξεχνάμε την έντονη παρουσία της τοπικής αρχιτεκτονικής.

Βιβλιογραφία

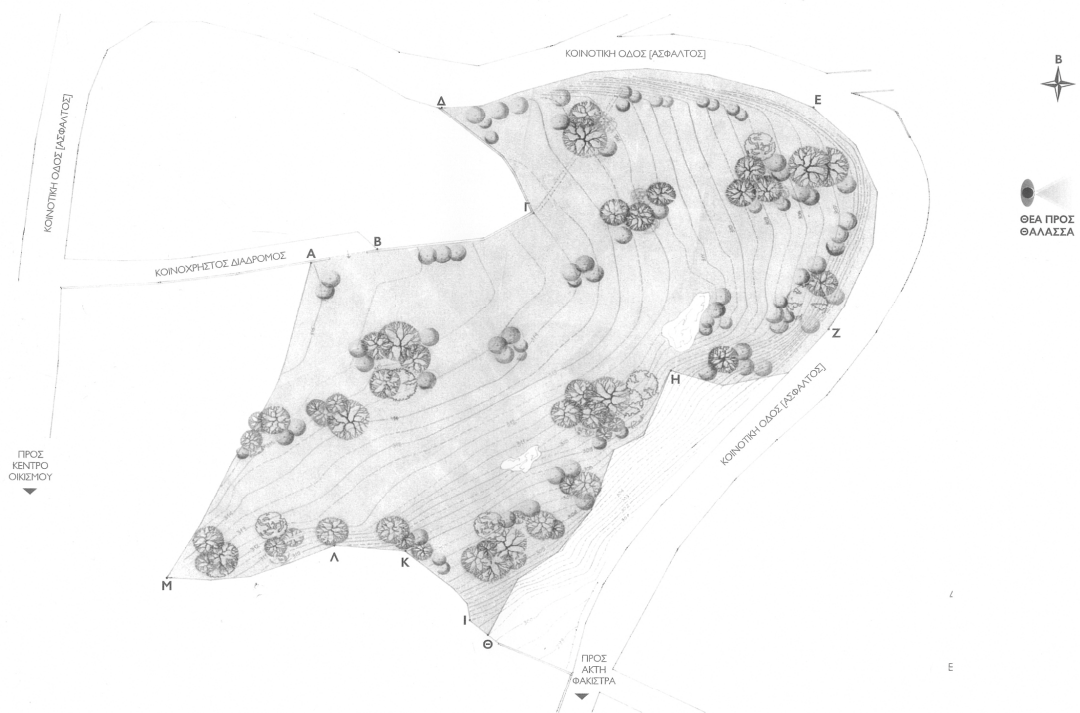
- Διαμαντοπούλου, Α., «Αμπελάκια», Ε.Π.Α. τομ. 6. Σελ. 125-160.
- Κίξης, Γ., «Πηλιορείτικη οικοδομία», Πολιτιστικό τεχνολογικό ίδρυμα ΕΤΒΑ, σελ. 1-529.
- Λεωνιδοπούλου – Στυλιανού, Ρ., «Πήλιο», Ε.Π.Α., τομ. 6, σελ. 11-92.
- Λεωνιδοπούλου – Στυλιανού, Ρ., «Μακρινίτσα», Αθήνα, 1982, σελ. 1-222.
- Μακρή, Κ.Α., «Η λαϊκή τέχνη του Πηλίου», Εκδ. Μέλισσα, σελ. 1-283.
- Μουτσόπουλος, Ν.Κ., «Ελλάδα», Βαλκανική παραδοσιακή αρχιτεκτονική, εκδ. Μέλισσα, σελ. 349-411.
- Μουτσόπουλος, Ν.Κ., «Μακεδονική αρχιτεκτονική», Θεσσαλονίκη 1972, σελ. 1-464.
- Μουτσόπουλος, Ν.Κ., «Πυργαδίκια Χαλκιδικής», Μελέτη αναβιώσεως και εξωραϊσμού, ΕΟΤ, 1975, σελ. 1-164, πιν. 1-27.
- Μουτσόπουλος, Ν.Κ., «Τα Θεσσαλικά Αμπελάκια», Θεσσαλονίκη 1975, σελ. 1-97.
- Μουτσόπουλος, Ν.Κ., «Οι ρίζες της παραδοσιακής μας αρχιτεκτονικής», Π.Α.Α., ανάπτυπο, Αθήνα 1982, σελ. 101-138.
- Οικονόμου, Κ.Ε., «Δίδυμη κατοικία στην Πορταριά του Πηλίου: Μορφολογική προσέγγιση», Όριον, Τιμ. Τόμος στον Καθ. Δ. Φατούρο, τευχ. Β, Θεσσαλονίκη 1999, σελ. 231-246.
- Οικονόμου, Κ.Ε., «Μικρό ξενοδοχείο στις Αγριόλευκες Πηλίου», Στοά, Τιμ. Τόμος στον Καθ. Γ. Κονταξάκη, Θεσσαλονίκη 2006, σελ. 278-294.

A cluster of houses in Pelion One reflection, one proposal

K. Oikonomou, Architect, Professor A.U.TH.
G. Oikonomou, Architect Engineer A.U.TH.

Abstract

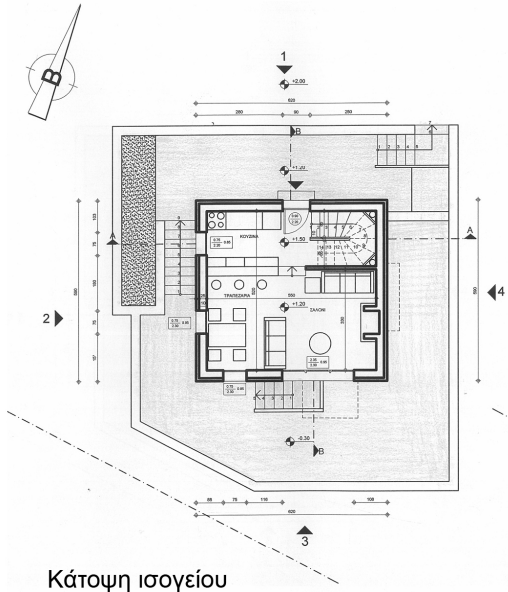
According to our opinion, free and built space form a unanimous image. Consequently, the quest of built space is strongly related to its free space around it. The free space and its connection to the design process bring questions that demand answers during the design process of a cluster of houses in Tsagkarada, Pelion. As well known, Pelion is a sensitive mountainous area protected by severe legislation. It is proved however that legislation for the protection of the built environment and local architecture is not sufficient if deep knowledge of space and sensitivity in design and construction do not exist. The strong architectural tradition of Pelion exists and it is a great challenge how it is implemented in modern design. “Dos” and “don’ts” are questions rising among all architects when it comes to design in such an area. The thin line is related to architect’s personal experience, knowledge, sensitivity and interpretation in design. And the architectural result is unfortunately revealed as soon as the project is finished, not soon enough.

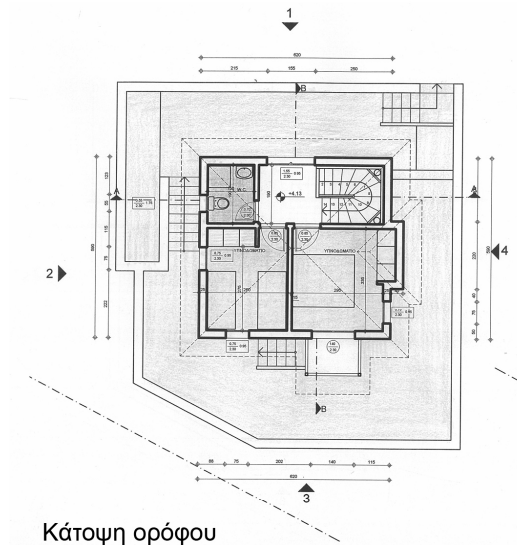
Γενικό Τοπογραφικό

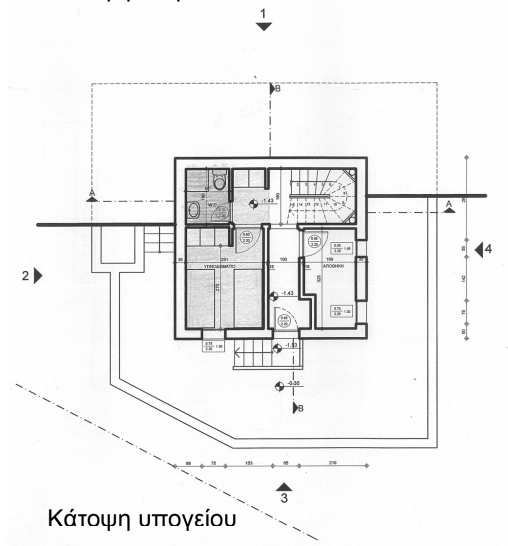
Άνοψη του συγκροτήματος

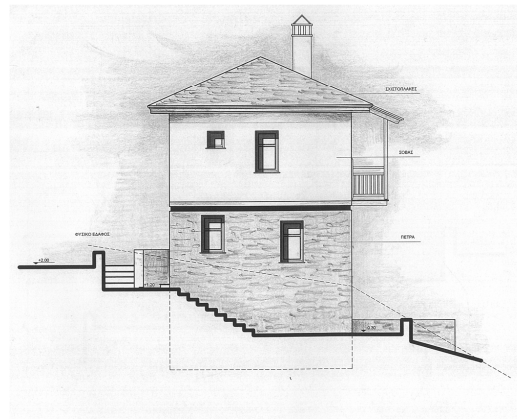
Κάτοψη ισογείου

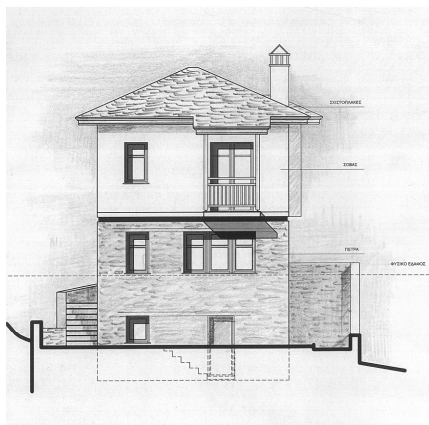
Κάτοψη ορόφου

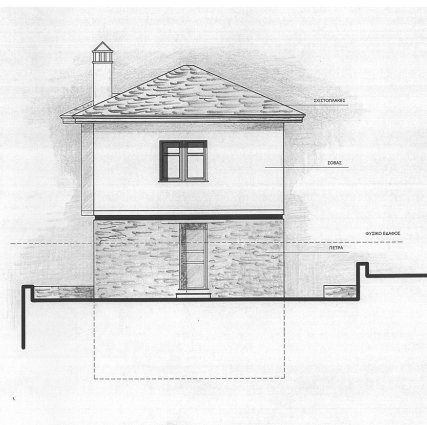
Κάτοψη υπογείου

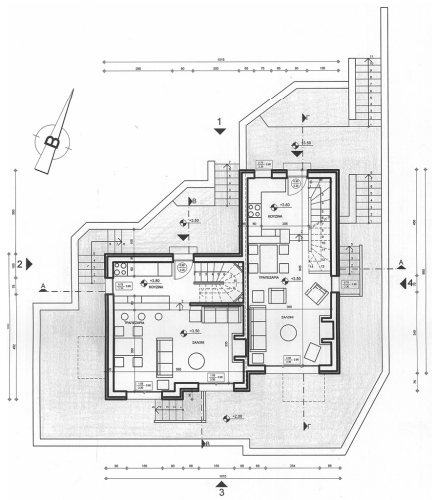
Όψη πλάγια (δυτική)

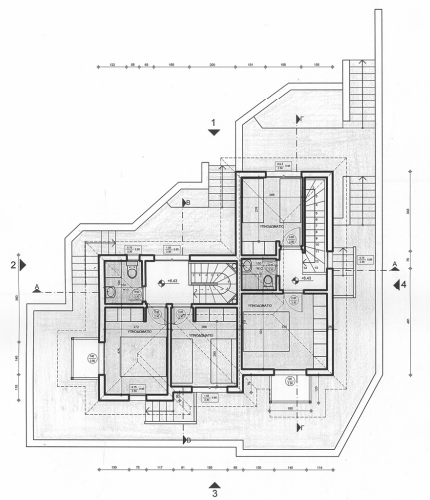
Όψη νότια

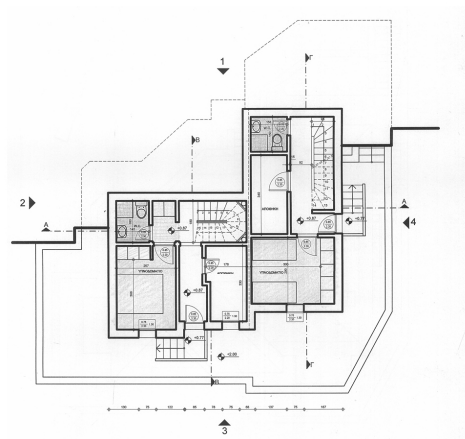
Όψη βόρεια (είσοδος)

Κάτοψη ισογείου

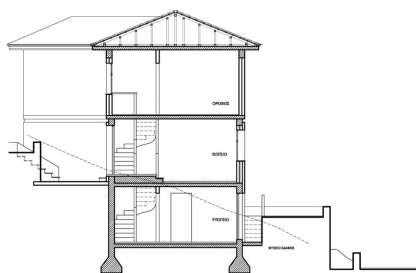
Κάτοψη ορόφου

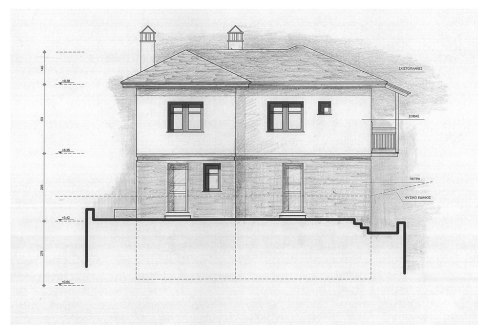
Κάτοψη ημιυπογείου

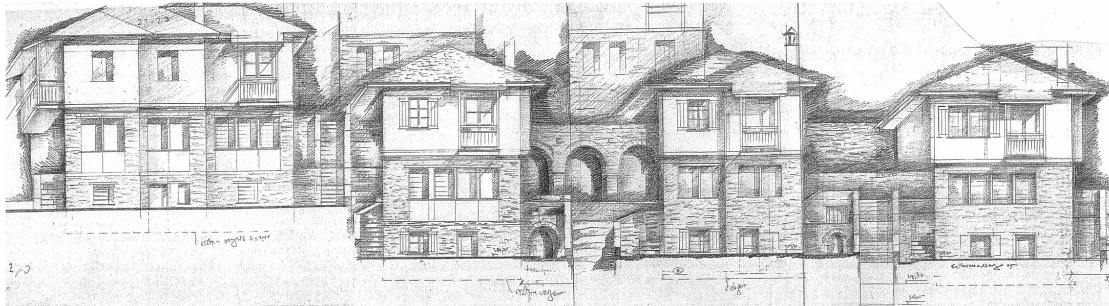
Όψη από νότο

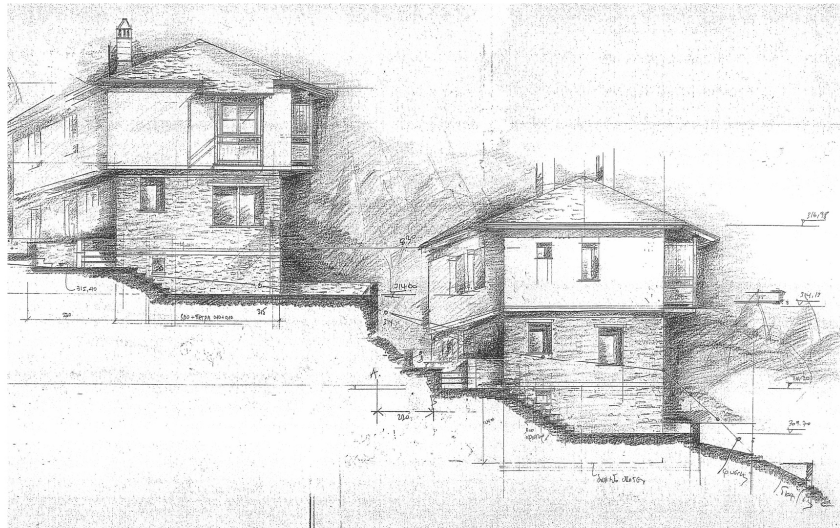
Τομή

Όψη βόρεια (είσοδος)

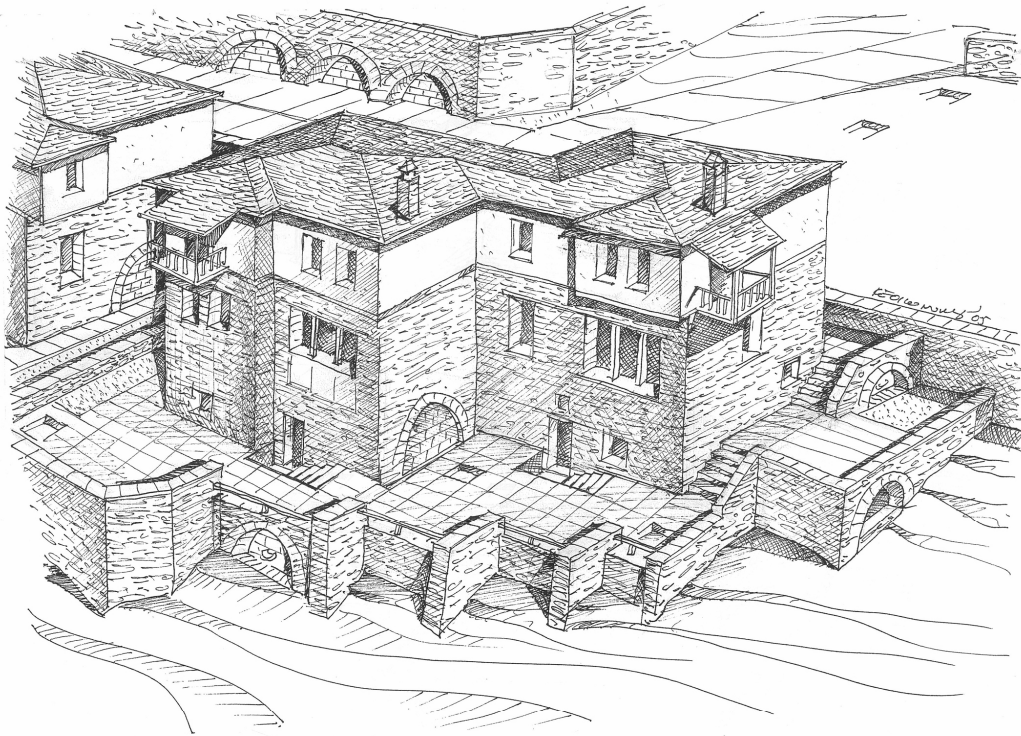
Τμήμα όψης από χαμηλή στάθμη

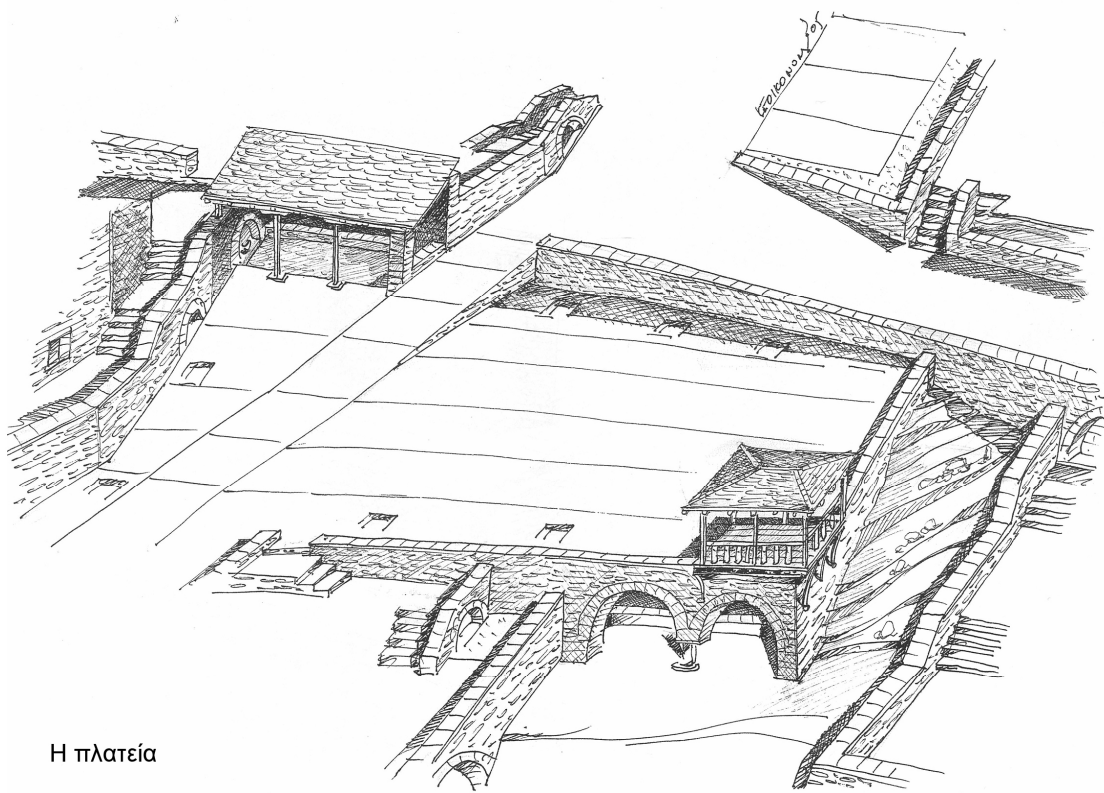
Τμήμα πλάγιας όψης

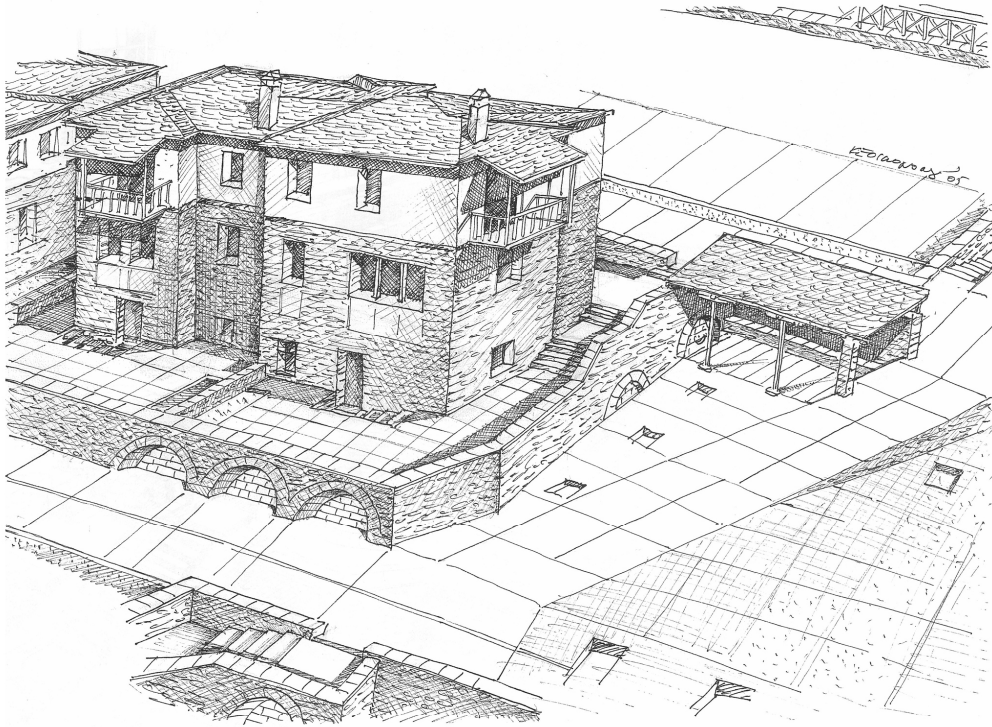
Άποψη από την κοινοτική οδό

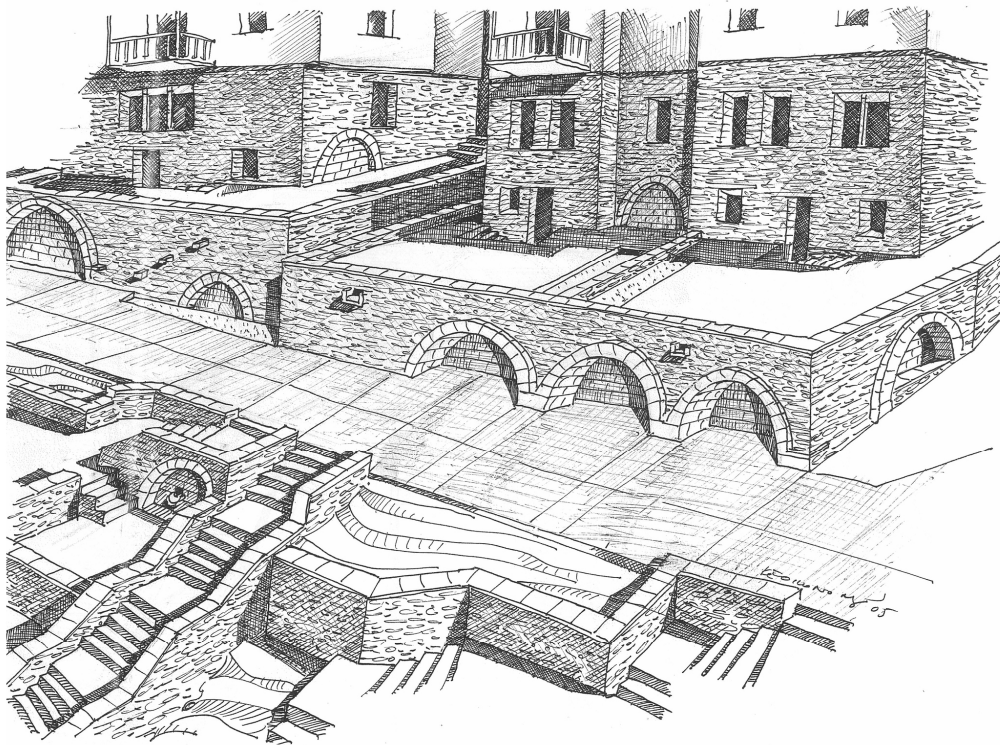
Κάτω από την πλατεία

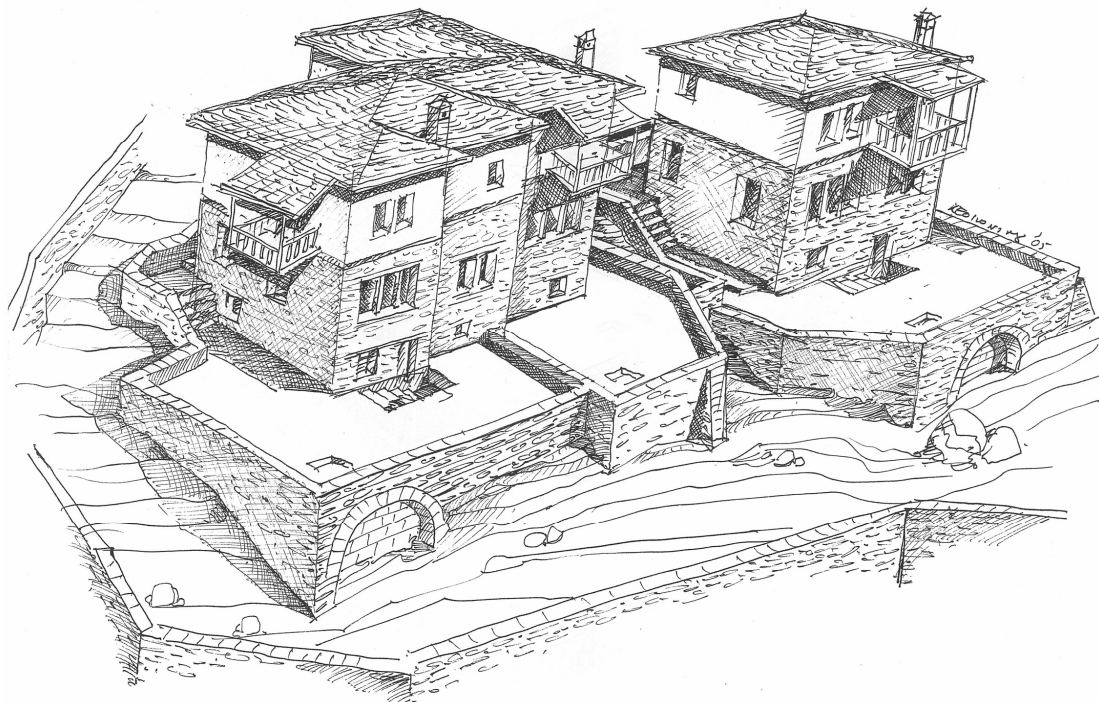
Η πλατεία

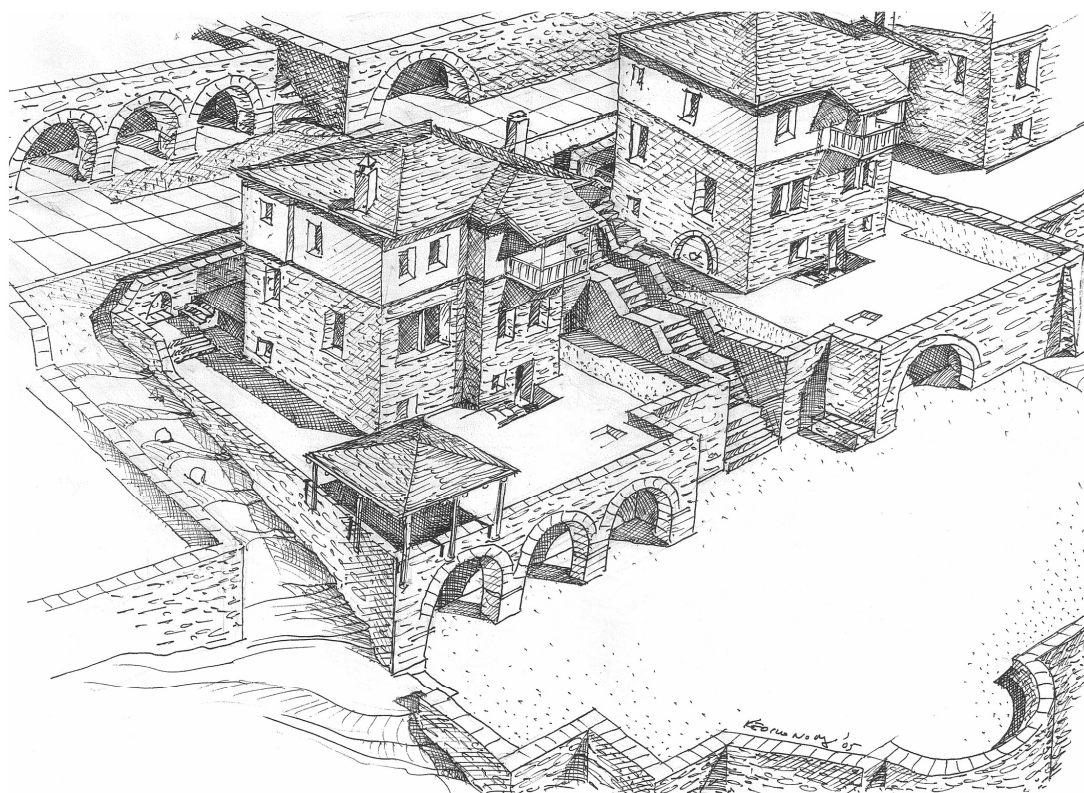
Από την πλατεία αριστερά (1η σκέψη)

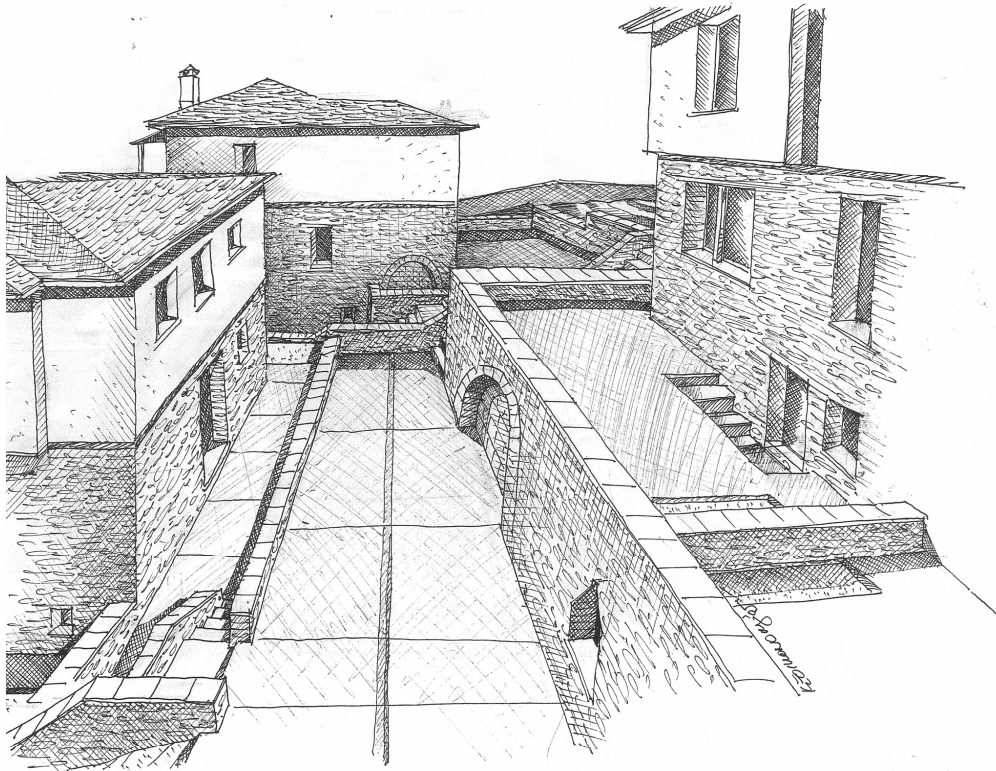
Από την πλατεία αριστερά (2η σκέψη)

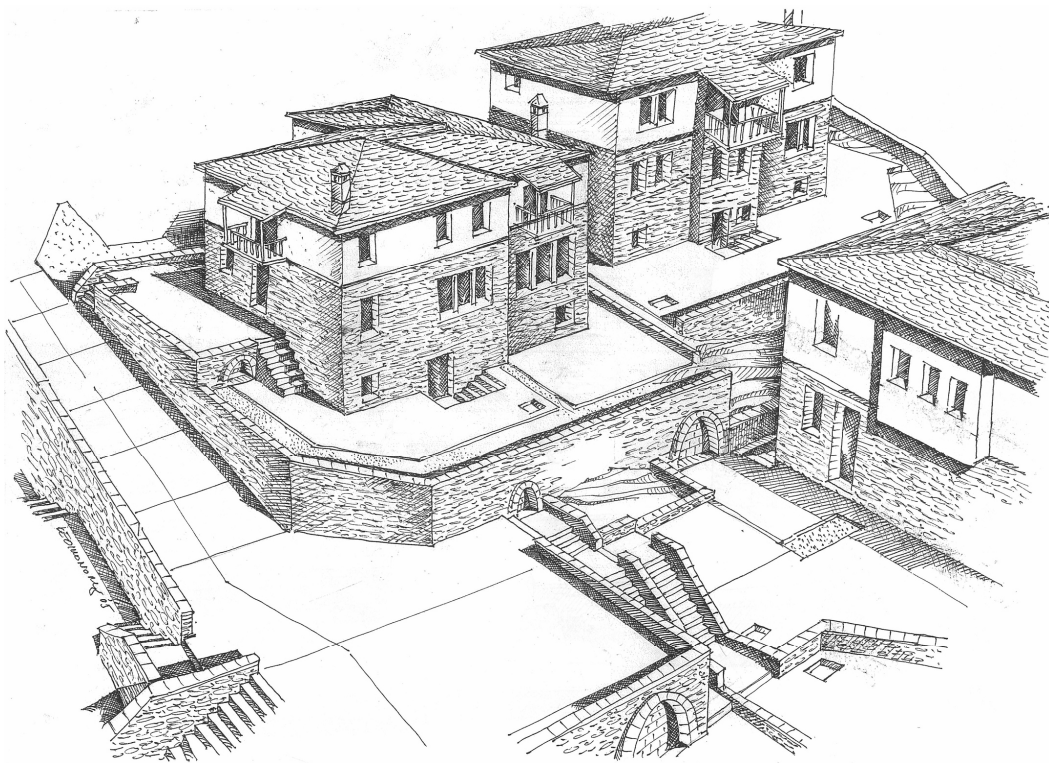
Τα νοτιοδυτικά ακραία στίγια

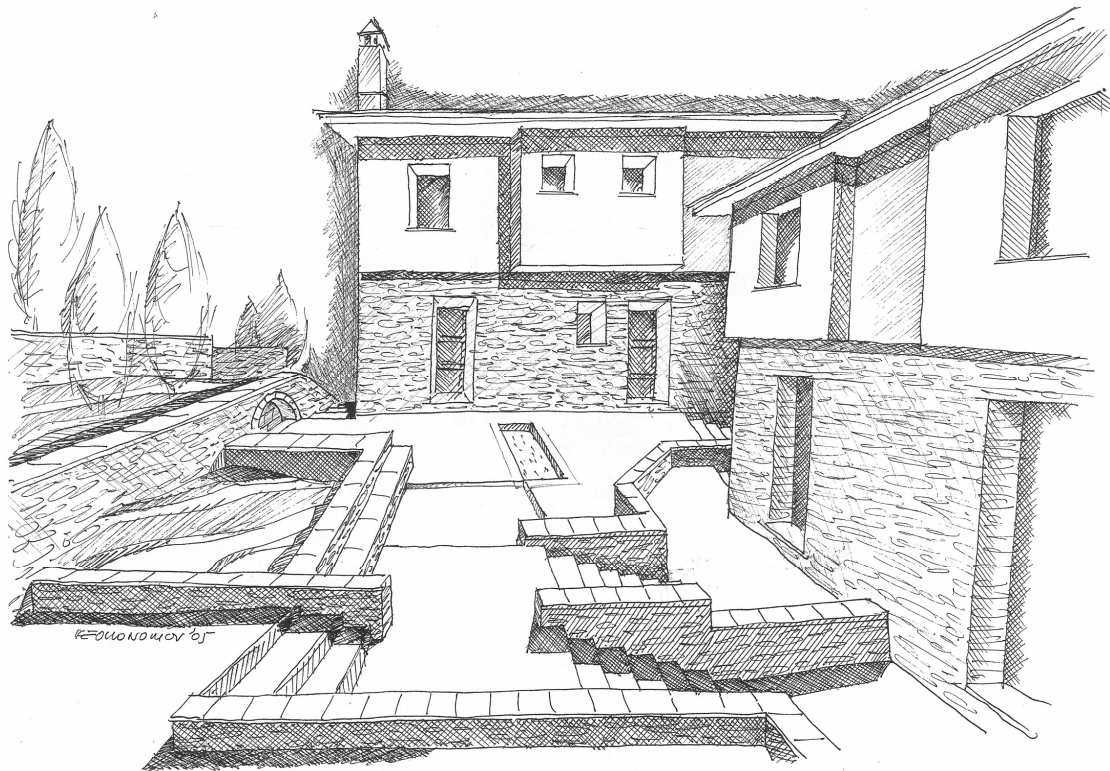
Πάνω από την παιδική χαρά

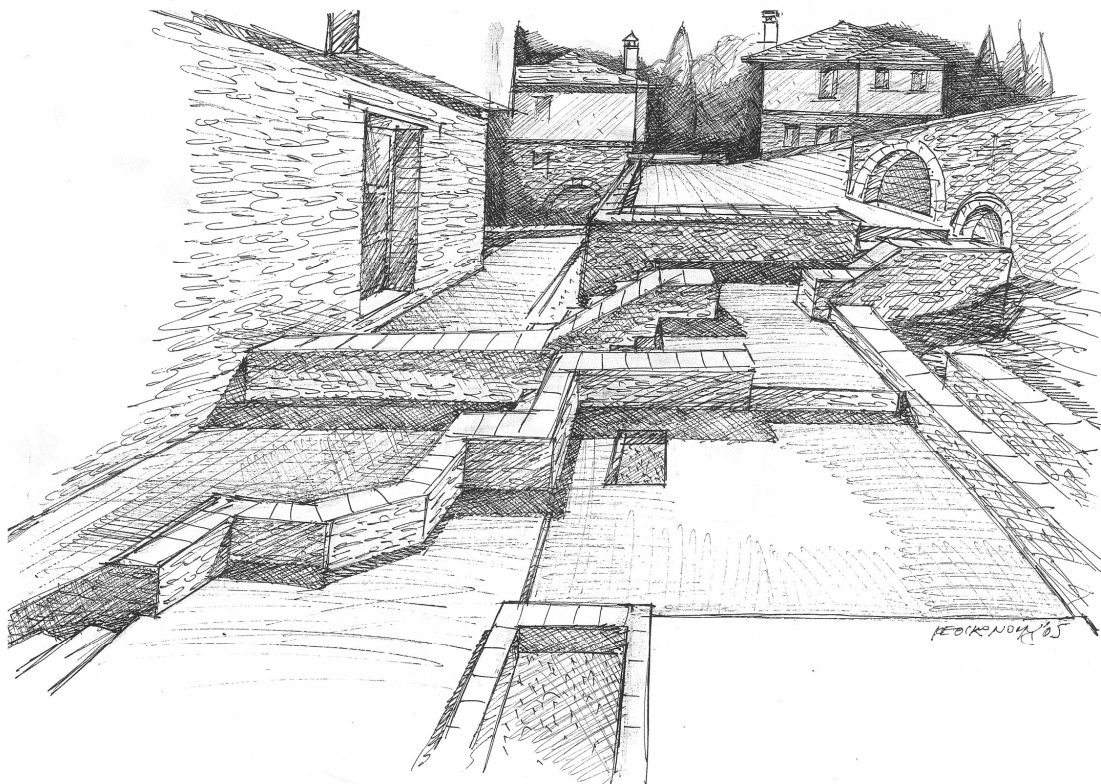
Δυτικό τμήμα του πεζοδρόμου

Ανατολικά της πλατείας

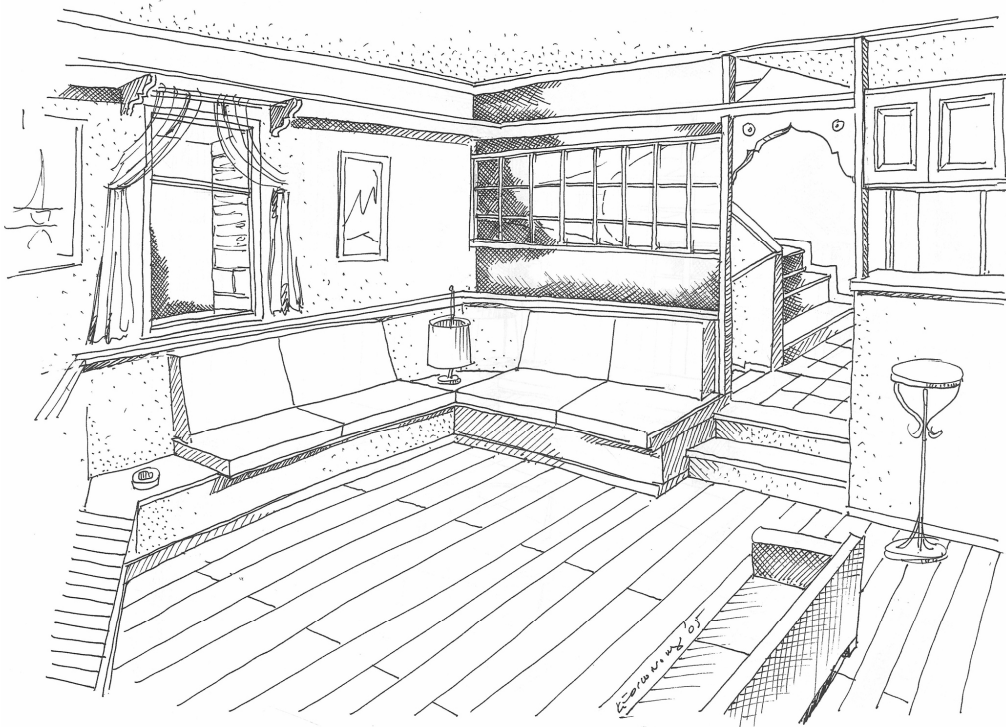
Δεξιά της πλατείας ο αύλειος χώρος (άποψη βόρεια)

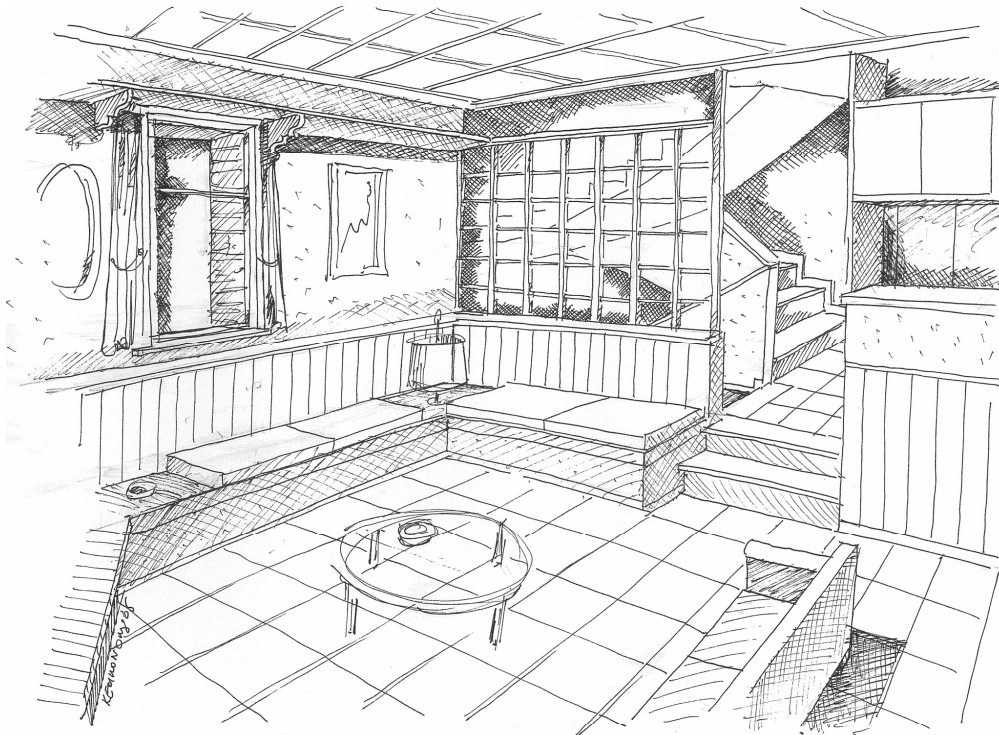
Δεξιά της πλατείας ο αύλειος χώρος (άποψη νότια)

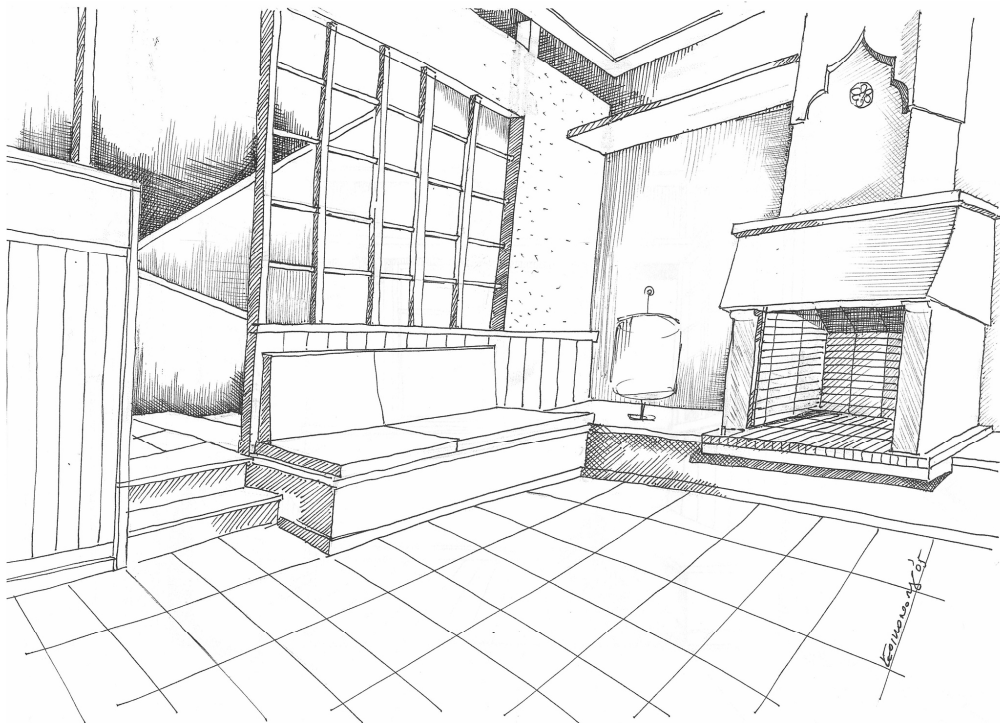
1

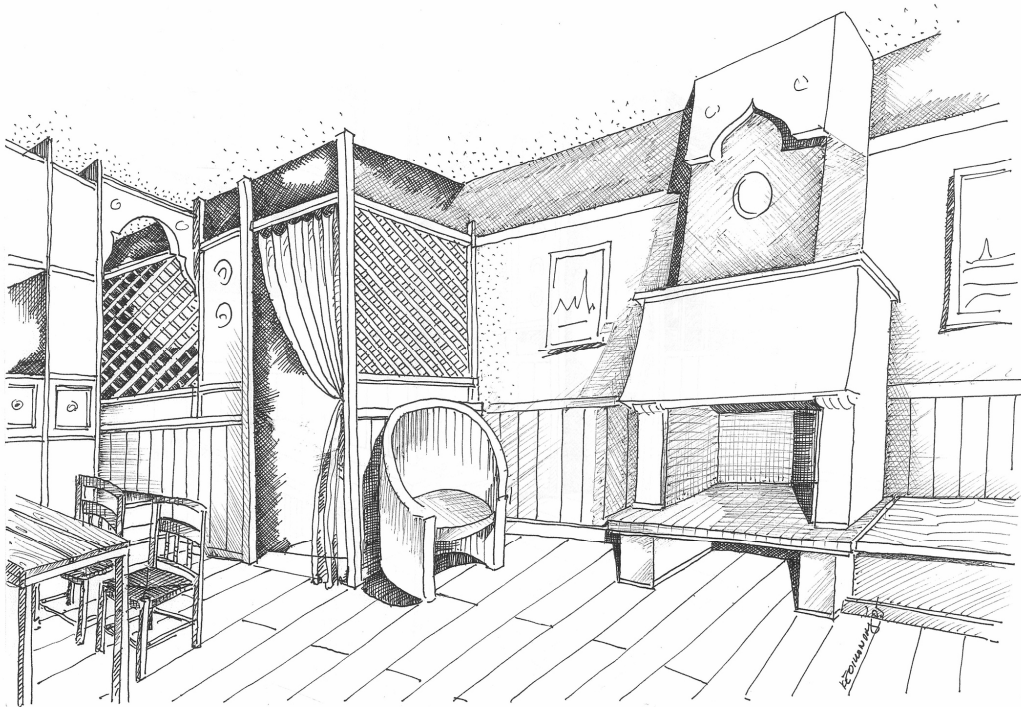
2

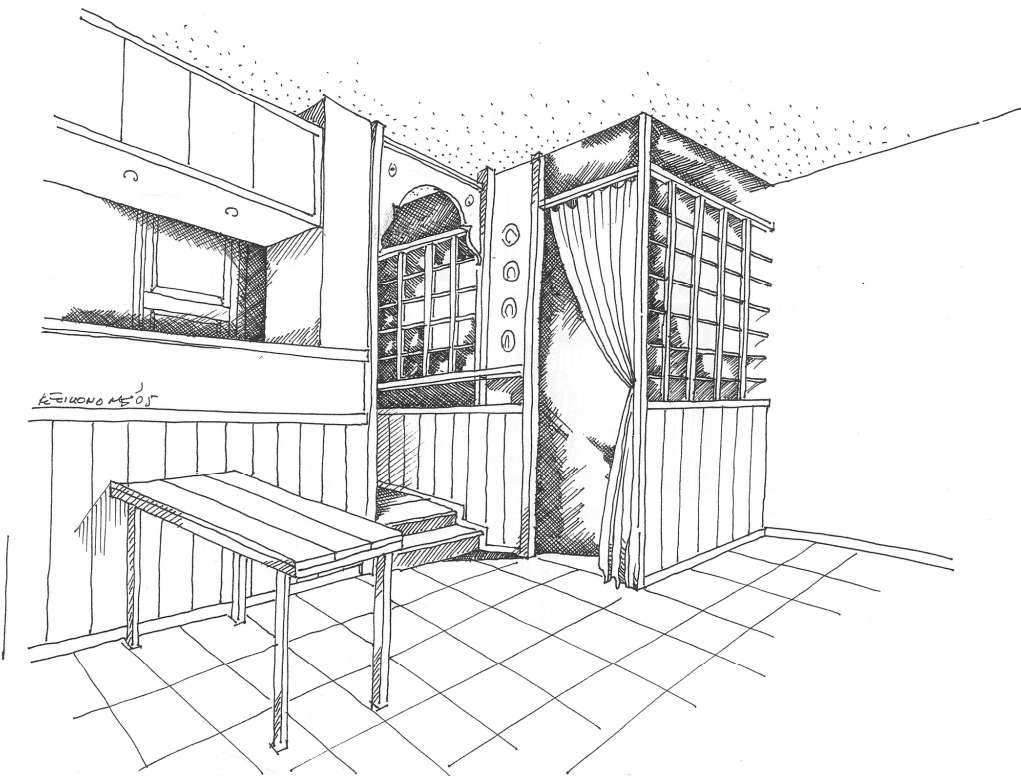
3

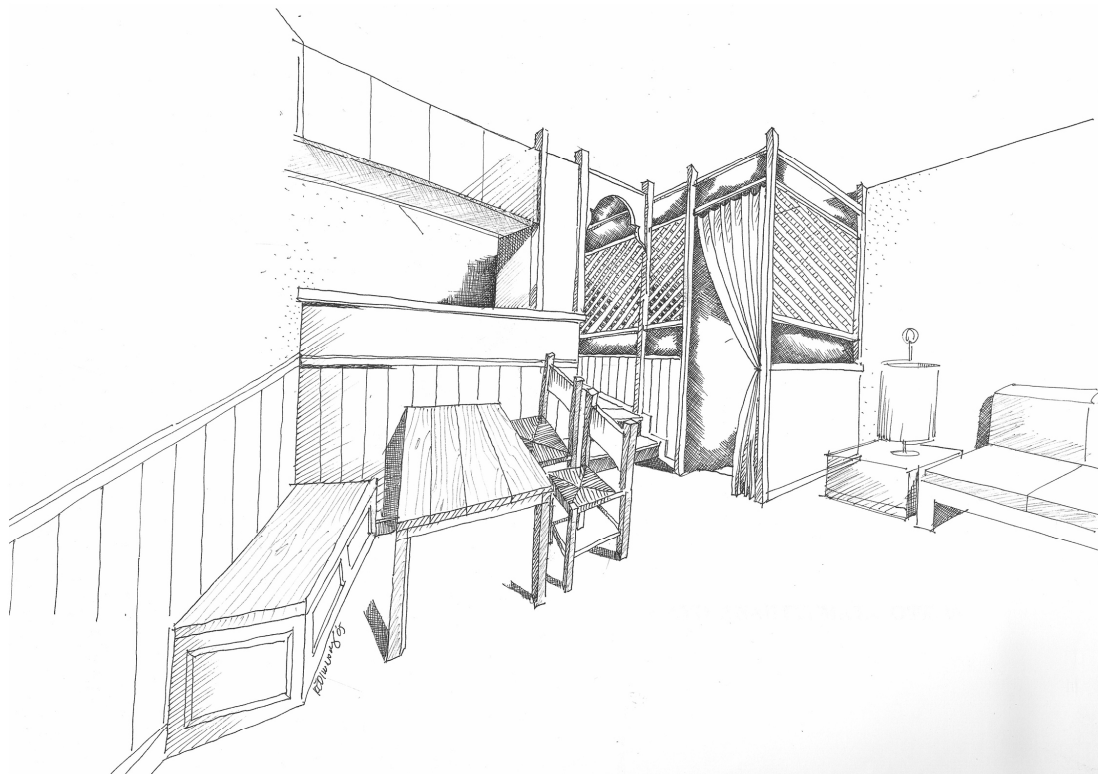
4

5

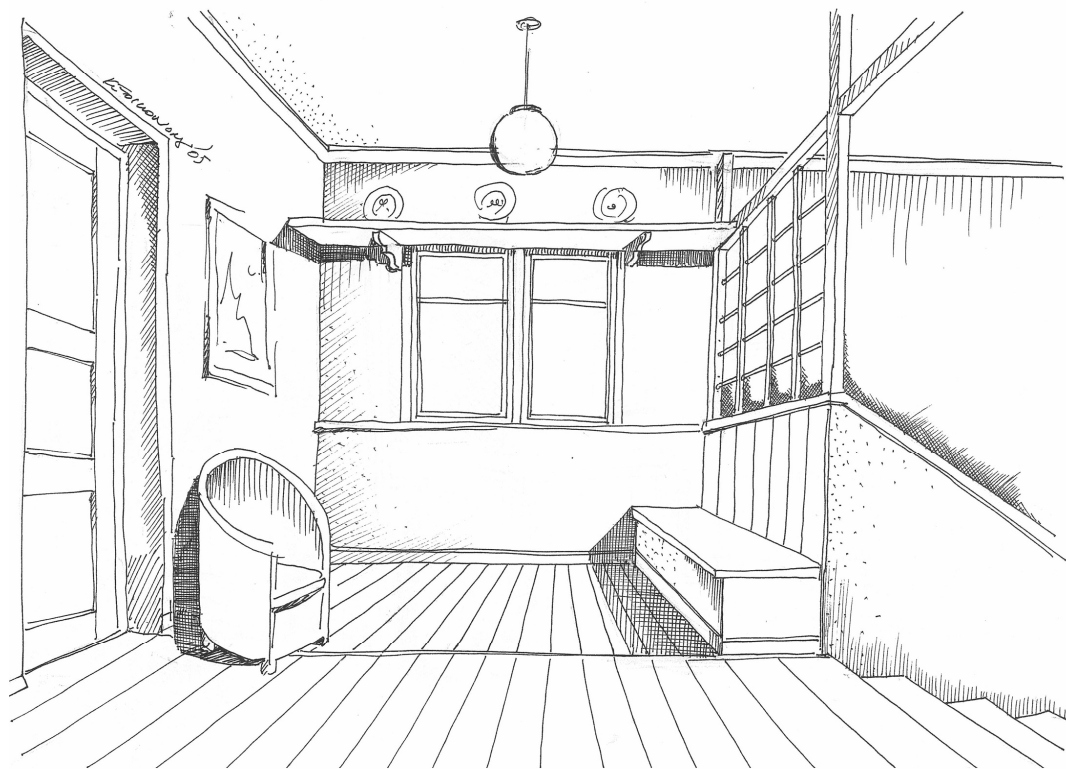

6

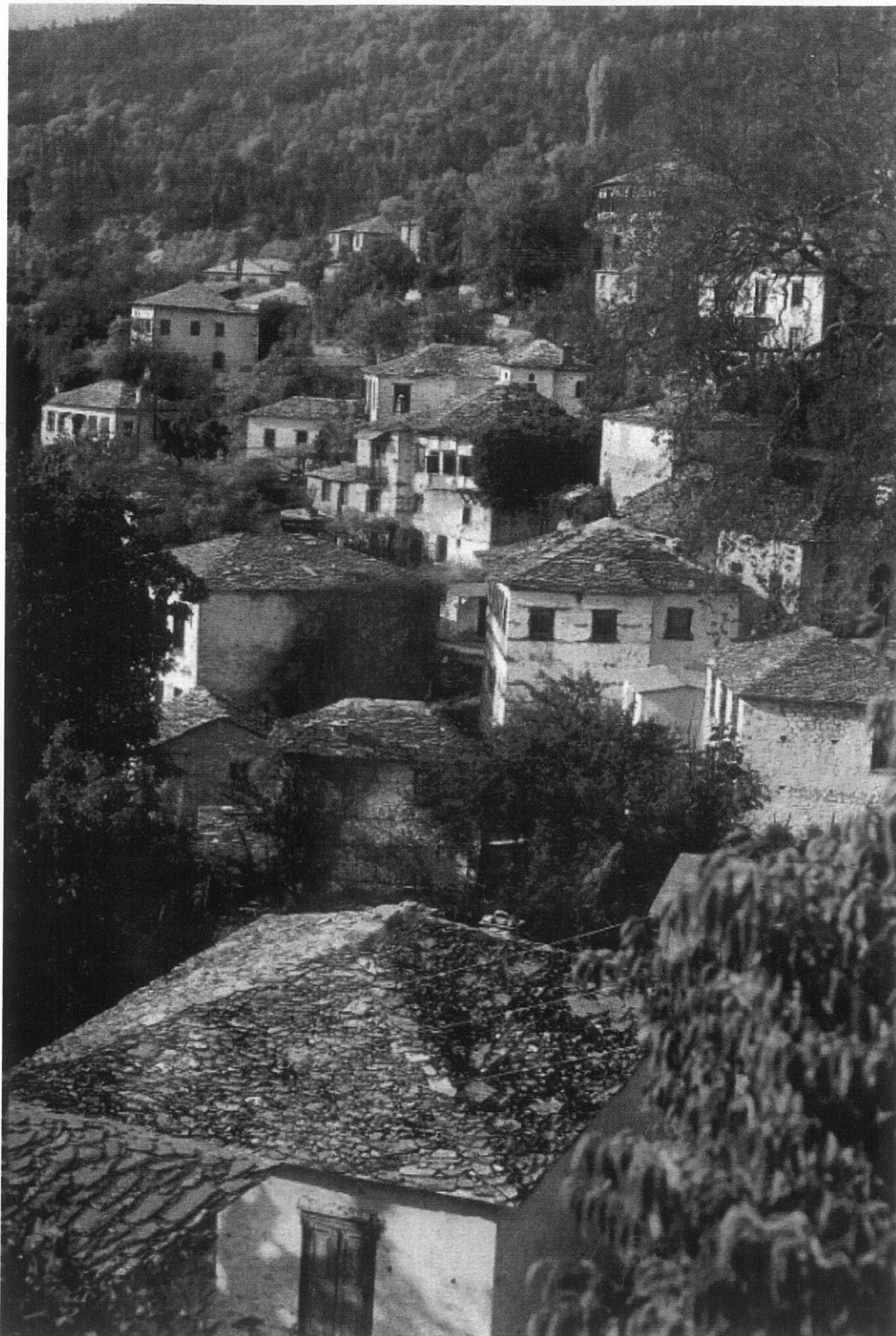
1-7 Σκαριφήματα του εσωτερικού χώρου υποδοχής - καθιστικού

7

Το πλατύσκαλο του ορόφου

8

Πηλιορείτικος οικισμός
(Ελληνική παραδοσιακή αρχιτεκτονική, εκδόσεις Μέλισσα, τομ. 6, σελ. 21)

9

10

11

9-12 Απόψεις από την περιοχή γύρω από τον αύλειο χώρο (ανατολικά)

12